

Innhold

1. Dåpens bakgrunn og setting	5
2. Johannesdåpen og Jesu dåp	11
3. Jesu og Jesu disiplers dåpspraksis	17
4. Dåpen og troen	23
5. Dåpen og tilgivelse for synd	29
6. Dåpen og Den hellige ånd	35
7. Dåpen og opplæring	40
8. Dåpen og den tidlige kirke	45
9. Er dåpen en frelseshandling eller et symbol?	51
10. Hvor mange ganger kan man bli døpt?	58

1. kapittel

Dåpens bakgrunn og setting

I løpet av historien har det dukket opp mange forskjellige syn på hva rett kristen dåp er. Hvorfor skal noe så viktig splitte kristne? Er Bibelen utydelig i dette spørsmålet?

Jeg vil nok heller påstå at vi påvirkes av vår kultur og tidsånd mer enn vi er klar over. Gjennom tiden har det dukket opp mange «-ismer». Vi har *mystisismen*, med dens sans for det uforklarlige. Vi har *pietismen*, med dens kall til den personlige omvendelse og rett liv. Så er det *rasjonalismen*, med dens vekt på fornuft og menneskets tanke. Og selvfølgelig *individualismen*, med dens tydelige vektlegging av den enkeltes ansvar og rett til selv å bestemme over eget liv og egen vilje. Mange flere «-ismer» kunne trekkes frem, men poenget er at vi leser ofte «-ismene» inn i de bibelske sannheter uten å være klar over det. Da kan vi både lese for mye inn i Bibelen, fordreie sannheter eller miste viktige poeng.

Hvordan så verden ut da dåpen ble en del av kirkens praksis for 2000 år siden? I hvilken kontekst ble den til? Jeg kan ikke gi en grundig fremstilling av den tidens verdensbilde og kultur, men det vi vet, er at kirkens dåp ble til i en jødisk kontekst i Israel, blant jøder under innflytelse av Jesu undervisning. En jøde tenkte på den tiden helt annerledes enn det en vestlig europeer gjør i dag. På hvilken måte kan dette ha betydning for hvordan dåpen ble utformet og hva som ble lagt i den? Hvorfor døper vi med vann? Hvilken betydning har dåpen på bakgrunn av den konteksten den ble til i? Finnes det noe

i jødisk tradisjon eller religion som belyser dette? Og ikke minst: Hva sier faktisk Bibelen om dåpen?

Innen jødedommen eksisterte det ingen form for dåp slik vi kjenner den fra vår kirke. Likevel hadde vann og rensing med vann en svært viktig betydning og funksjon. Vi kan finne flere forskrifter om hvordan å rense kroppen, men også om hvordan å bli ren for Gud etter å ha vært i kontakt med noe urent. Hensikten var ikke minst å kunne stå ren foran Herren. Ingen kunne komme uren inn i tempelet. Var du på en eller annen måte blitt uren, måtte du vaske deg ren før du kunne trå fram for Herren.

Under gudsfolkets ørkenvandring mottok de forskrifter for hvordan Guds hus – Tabernaklet – skulle bygges, og hvordan de skulle te seg når de gikk inn i det. Prestene skulle innvies ved inngangen til Tabernaklet ved at de ble vasket med vann (2 Mos 29,4 og 40,12). Inne i Tabernaklet ble det ved alteret laget et bronsefat med rent vann, som de skulle rense seg i før de trådte fram for Herren (2 Mos 30,17–21). Dette måtte de gjøre så de ikke skulle dø!

Av renselsesritualer i den jødiske tro som ligner mest på hvordan dåp praktiseres i den kristne kirke, har vi det som kalles «mikva». Her dukker man hele kroppen under i et lite basseng. Først én gang med en velsignelse uttalt, og så to ganger til – altså tre ganger. Litt morsomt når vi tenker på at vi døper til Faderens, Sønnens og Den hellige ånds navn, om enn tilfeldig (eller gudfeldig). Mikva benyttes av både kvinner og menn. Ofte benytter kvinner mikva i forbindelse med menstruasjon, fødsel eller abort. Noen benytter mikva i forbindelse med shabbat eller andre høytider. Mikva benyttes også ved overgangsriter som ved jødisk «konfirmasjon» eller ved konvertering til jødedommen. Ulikt kristen dåp er mikva en gjentakende handling. Men den er en spirituell handling for en jøde, ikke bare et symbolsk vaskerituale. Heller ikke kun for å gjøre kroppen ren. Kroppen skal være helt ren *før* du utfører mikva.

Vitenskapsmenn i vår tid har fortalt oss at mennesket består av 75 % vann. Vi vet at vi trenger vann for å leve. Uten vann vil ikke liv kunne eksistere. Selv om mennesker for 2000 år siden ikke visste at kroppen vår består av mest vann, visste de selvfølgelig at vann og liv hører sammen. Kanskje visste disse menneskene i datidens Israel enda mer om vannets viktighet enn det vi gjør. De levde i et varmt land med mye ødemark. De hadde en historie om en ørkenvandring som betydde svært mye for deres tro og kultur. Selv en av skapelsesberetningene forteller om hvordan Gud skapte verden ved at vann sprang opp av den tørre jorden. Ikke minst hadde de en praksis om å vaske støvet av føttene når de kom inn i et hus. For vann vasker bort skitt og støv. Det er også noe vi kjenner til.

Gjentatte ganger har tydeligvis Gud brukt vannet som et pedagogisk virkemiddel for å si noe om alle de andre tingene han kan vaske bort. For eksempel da hærføreren Naaman oppsøkte profeten Elisja fordi han led av en hudsykdom, fikk han beskjed om å dukke seg syv ganger i Jordanelven (2 Kong 5,10–14). Selv Jesus ba den blindfødte om å gå å vaske seg i Siloa-dammen etter at han hadde smurt leire på øynene hans. Da den blindfødte hadde gjort det, kom han tilbake seende (Joh 9,7). Nå er selvfølgelig ikke Guds poeng at vannet i seg selv er magisk, men at Gud renser fra urenheter, som sykdom og synd, på samme måte som vannet skyller bort skitt og støv.

Kanskje den mest dramatiske historien fra Bibelen der Gud renset jorden for ondskap ved bruk av vann, er historien om flommen og Noah. Peter var oppdratt som jøde, og brukte nettopp denne historien da han underviste om dåpen. Han vrir den i litt mer positiv retning, der han forklarer at Gud frelste Noah og familien hans gjennom vann. Nå kan vi argumentere for at de heller ble frelst fra vannet ved båten, men for Peter kan det heller se ut som om Gud frelste dem fra mer enn drukning. Han frelste dem fra ondskapen som bredte seg på jorden. Hør hva Peter sier:

De hadde vært ulydige i Noahs dager, den gang Gud ventet tålmodig mens arken ble bygd. I den ble noen få mennesker, åtte i alt, frelst gjennom vann. Dette er et bilde på dåpen, som nå frelser også dere. Dåpen er ikke å vaske kroppen ren for skitt, men en bønn til Gud om en god samvittighet, i kraft av Jesu Kristi oppstandelse. (1 Pet 3,20–21)

Her presenterer Peter dåpen som noe annet enn en vask av skitt på kroppen. Dåpen vasker samvittigheten ren i kraft av Jesu oppstandelse. Altså på grunn av Jesu frelsesverk. Noe av den samme tankegangen kan vi finne i Salmene:

Vask meg ren for skyld og rens meg for min synd! (Sal 51,4)

I Esekiel bruker Gud noe av den samme ordlyden for å si at renselsen handler om en indre renselse:

Jeg stenker rent vann på dere, så dere blir rene. Jeg renser dere for all urenhet og for alle avgudene. Jeg gir dere et nytt hjerte, og en ny ånd gir jeg inni dere. Jeg tar steinhjertet ut av kroppen deres og gir dere et kjøtt hjerte i stedet. Jeg gir min Ånd i dere og gjør at dere følger forskriftene mine, holder lovene mine og lever etter dem. (Esek 36,25–27)

Vi kan se at for en jøde på Jesu tid, var vann brukt rituelt til renselse for å få tilgang til Herrens tempel og for å kunne stå for hans åsyn. Men også umiddelbart knyttet til en indre renselse fra synd og indre urenhet, ikke kun ytre urenhet. At Gud bruker vannet pedagogisk, står klart for oss. At nettopp dette er en genistrek fra hans side, er utvilsomt. Vannet renser, og vann er livgivende.

Jødene største hendelse er utvilsomt utfrielsen fra Egypt. Gjennom dette dannet Herren folket og førte dem ut av slaveriet og inn i det lovede land med mektig hånd. At jødene feirer dette hver påske-

høytid (Pesach), er ikke underlig. Hele denne historien kan brukes for å beskrive en kristens livsvandring.

- Slaveriet i Egypt kan sammenlignes med syndens slaveri
- Befrielsen ved vandringen gjennom Sivsjøen kan sammenlignes med dåpen
- Ørkenvandringen kan sammenlignes med det kristne livet der Gud er med
- Vandringen gjennom Jordanelven kan sammenlignes med døden
- Det lovede land kan sammenlignes med Den nye himmel og jord

Gjennom å få innblikk i hvordan Gud har bygget opp symbolikk og ordninger i skaperverket, og bruker dette til å hjelpe oss fram til forståelse av dypere ting, kan vi ikke annet enn å undre oss over hans genialitet. Så noen ganger må vi kanskje legge fra oss ulike «-ismer» vi har lagt oss til opp gjennom tiden, og forsøke å se de lange linjene for å gripe Guds visdom.

Til samtale

1. Snakk litt om vannets betydning for jødene slik Bibelen forteller om det.
2. Se litt på bibelversene som handler om en indre renselse (vask) fra synd.
3. Se på likheter og forskjeller mellom jødenes vannritualer og dåpen.
4. Snakk om hvordan de ulike «-ismer» kan påvirke hvordan vi forstår Bibelen.
5. Samtal om jødenes utfrielse fra Egypt og hvordan den kan brukes på vår trosvandring.